

بررسی میزان وابستگی تاثیر مهارت های علمی و عملی معلمان بر کیفیت آموزشی

ستایش زرقانی^۱، علی اکبر امین بیدختی^۲

^۱ کارشناس ارشد مدیریت آموزشی، موسسه آموزش عالی کومش.

^۲ هیات علمی دانشگاه سمنان.

نام نویسنده مسئول:

ستایش زرقانی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۷/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۹/۲۴

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی میزان وابستگی تاثیر مهارت های علمی و عملی معلمان بر کیفیت آموزشی در معلمان مقطع دوم متوسطه شهرستان آبادان در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ انجام شده است. بر اساس موضوع و اهداف مورد مطالعه، این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری پژوهش کلیه معلمان مقطع دوم متوسطه شهرستان آبادان در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ می باشند که طبق گزارش آموزش و پرورش شهرستان آبادان تعداد آن ها ۵۴۰ می باشد. با توجه به حجم جامعه و با استفاده از جدول کرجسی و مورگان باید تعداد ۲۲۵ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شوند. برای انتخاب نمونه از روش نمونه گیری تصادفی در دسترس استفاده شد. جهت سنجش مهارت های علمی و عملی معلمان از پرسشنامه حاجی زاده (۱۳۹۰) و کیفیت آموزشی از پرسشنامه کلاتر (۱۳۹۴) استفاده شد. پایایی پرسشنامه ها با استفاده از آلفای کرونباخ برای مهارت های علمی و عملی معلمان (۰/۹۵۴) و کیفیت آموزشی (۰/۹۴۳) بدست آمد که نشان دهنده پایایی مناسب متغیرها می باشد. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها، از آزمون های آماری ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام به کمک نرم افزارهای SPSS.V.23 استفاده شد. نتایج حاصل از فرضیه ها نشان داد متغیرهای مهارت های علمی و عملی معلمان و زیرمقیاس های آن ۴۲،۶ درصد از کیفیت آموزشی را پیش بینی کرد. همچنین نتایج نشان داد بین میزان وابستگی روش تدریس معلمان (۰،۴۲۳)، میزان وابستگی تکنولوژی آموزشی (۰،۱۸۰)، میزان وابستگی طراحی آموزشی معلمان (۰،۳۸۷)، میزان وابستگی ارزشیابی معلمان (۰،۳۶۷) با کیفیت آموزشی رابطه معنی دار وجود دارد. بنابراین مهارت های علمی و عملی معلمان می تواند کیفیت آموزشی را پیش بینی کند.

واژگان کلیدی: مهارت های علمی و عملی معلمان، کیفیت آموزشی، شهرستان آبادان.

مقدمه

آموزش و پرورش تضمین کننده آینده، پیشرفت و توسعه هر کشوری است. به بیان دیگر، نظام آموزشی هر کشور تصویری از توانمندی‌های درونی و ذهنی و در واقع فلسفه حاکم بر آن کشور به شمار می‌آید، که از یک سو استعدادها و توانمندی‌های درونی افراد جامعه را شکوفا کرده، از سوی دیگر می‌تواند راه استقلال، پیشرفت و توسعه هر کشور را مهیا کند. در واقع آموزش و پرورش در حکم مهمترین نهاد اجتماعی در ایفای رسالت خویش نیازمند بکارگیری منابع فکری، مالی، حمایتی و معنوی قابل توجهی است که تأمین آن به شرایط فرهنگی و نگرش جامعه به ویژه مدیران ارشد و تصمیم گیرندگان کشور بستگی دارد. در این راستا نظام آموزشی و ابزارهای آن می‌تواند نقش مهمی در توسعه علمی، فرهنگی و اقتصادی کشور ایفا کنند، که نقش معلم یکی از مهمترین نقش‌ها در این زمینه است، به عبارت دیگر، رشد مهارت‌های علمی و عملی معلمان می‌تواند تأثیر مثبتی بر نگرش آن‌ها در زمینه عملکرد حرفه‌ای در داخل و خارج از کلاس درس گذاشته، موجب افزایش قابلیت آن‌ها و شناسایی اهداف توسط آنها در جهت افزایش کیفیت آموزشی شود. نیل به یک معلم اثربخش که بتواند تدریس و در نتیجه آموزش و پرورشی اثربخش عاید سازد، پیش‌تر خود مستلزم تحقق شرایط و زمینه‌های است. از جمله این شرایط زمینه رعایت استانداردهای حرفه‌ای معلمی است که حضور آنها موجب می‌شود معلم تمامی همت و توان خویش را به میدان عمل مدرسه و کلاس درس وارد سازد. در این صورت است که معلم هدف‌های تدریس را هدف خود تلقی نموده و آرزو می‌کند تا با ماندن در این عرصه بیشترین خدمت را نصیب دانش‌آموزان خود سازد. موفقیت هر نظام آموزشی در حد تعیین کننده به دانش و مهارت‌های علمی و عملی معلمان بستگی دارد. در نظر چینی‌ها شایستگی هر نظام به اندازه شایستگی معلمان آن است. از این رو می‌توان گفت معلم بهترین عضو نظام آموزشی در فرآیند یاددهی یادگیری، معمار اصلی نظام آموزشی است.

بهبود کیفیت آموزشی در آموزش و پرورش مستلزم توجه دقیق‌تر به روش‌های بکار گرفته شده برای دستیابی به بازدهی آموزشی و اهداف آموزشی است. سازمان‌های آموزشی زمانی می‌توانند به رشد و ارتقای کیفیت خود ادامه دهند که اعضای آن نیز رشد یافته و با کیفیت باشند. بنابراین بهبود کیفی یادگیری دانش‌آموزان وابسته به بهبود و کیفیت معلمان است. همچنین اهمیت رشد علمی و عملی معلمان به دلیل تشدید چالش‌های پیش روی آنان در حرفه معلمی و افزایش انتظارات مردم از کیفیت آموزش است. معلمان نه تنها یکی از متغیرهای نیازمند تغییر به منظور بهبود نظام‌های آموزشی است، بلکه مهمترین عامل ایجادکننده تغییر نیز محسوب می‌شود (صفری، عبدالحی، نوه‌ابراهیم و زین‌آبادی، ۱۳۹۷). در نظام آموزشی هر کشور اهمیت معلمان انکارناپذیر است. بنابراین بهتر کردن شرایط معیشتی معلمان و رشد مهارت‌های علمی و عملی آنان از وظایفی است که همه نظام‌های آموزشی باید خود را ملزم به اجرای آن سازند. از سوی دیگر نقش نوین معلم در قرن بیست و یکم ایجاب می‌کند که اقدام‌های یکپارچه و فوری به عمل آید، در غیر این صورت هدف‌هایی که برای پایان یک دوره آموزشی و پس از آن مورد نظر قرار گرفته دست نیافتنی باقی خواهد ماند. هدف اصلی رشد علمی معلمان بالا بردن کیفیت یادگیری دانش‌آموزان است. رشد علمی معلمان شامل فعالیت‌هایی می‌شود که معلمان در داخل و خارج از مدرسه انجام می‌دهند و دامنه‌ای از فرایندهای رسمی و غیررسمی را تشکیل می‌دهد و این فرایندها برای بهبود بخشیدن به مهارت‌ها، دانش‌ها و رسیدن به تدریس مطلوب می‌باشد (صادقی، ۱۳۸۷). معلم عامل اصلی در اجرای تحولات و نوآوری‌های تربیتی است و کیفیت تدریس او مهمترین عامل در افزایش پیشرفت و موفقیت دانش‌آموز می‌باشد. این امر به منزله یکی از بدیهی‌ترین اصول در حوزه تعلیم و تربیت می‌درخشد. به جرأت می‌توان گفت یکی از دلایلی که باعث می‌شود اجرای نوآوری‌ها و تغییرات تربیتی در مدارس با مشکل مواجه شود، انزوای حرفه‌ای معلمان است. چون انزوای حرفه‌ای معلمان موجب شده است که آنها برای کسب شناخت در مورد کیفیت عملکردشان در کلاس‌های درس با مشکل مواجه شوند (غلامی نوقاب و همکاران، ۱۳۹۸).

آموزش به طور گسترده به عنوان یک موضوع کلیدی در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورها مورد توجه قرار گرفته است (بارو و لی^۱، ۲۰۱۳). تحقیقات انجام گرفته نشان می‌دهد که کیفیت آموزش با درآمد و رشد اقتصادی و همچنین بازدهی‌های فردی بیشتر ارتباط قوی داشته و رابطه مستقیم بین کیفیت موسسه آموزشی و دستاوردهای آن وجود دارد (باکنفیوسو^۲ و همکاران،

1. Barro & Lee

2. Boccanfuso

۲۰۱۵). به طور کلی آموزش، وسیله‌ای برای شناسایی مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه و پی بردن به راه حل‌های مناسب برای آنهاست (بازرگان، ۱۳۹۸). بهبود کیفیت آموزش مدارس می‌تواند اثرات مثبتی در میزان ترک تحصیل و حضور دانش‌آموزان در مدارس داشته باشد. کیفیت واژه‌ای است که معنای آن با توجه به ذهنیت افراد مختلف تغییر می‌کند. بنابراین مفهوم نسبتاً ارزش‌محور است. هر فرد ممکن است در چارچوب ارزش‌های مورد نظر خود کیفیت را تعریف و درباره آن به گونه‌ای خاص قضاوت کند (بازرگان، ۱۳۹۸؛ اولالای^۳ و همکاران، ۲۰۰۹). به طور کلی در تعریف مفهوم کیفیت می‌توان گفت مجموعه ویژگی‌هایی از قبیل استاندارد بودن، بی‌عیب و نقص بودن، ترکیب مناسب و با قواره بودن، دوام و پایداری مطلوب، اثرات سازنده و غیره یک کالا یا خدمات که با آن توانایی می‌دهد تا بتواند نیازهای بیان شده و یا اشاره شده از قبیل رضایت مشتری و غیره را تامین کند (بازرگان، ۱۳۹۸). در تعریف دیگری از موسسات استاندارد بریتانیا کیفیت امری نسبی است که دو جنبه دارد جنبه اول آن اندازه‌گیری صحت و دقت و جنبه دوم برآورده کردن نیازهای مشتری است (خراسانی و همکاران، ۱۳۸۹). اما باید توجه داشت که در تعریف کیفیت محصول و برون‌دادهای نظام آموزشی نمی‌توان مانند محصول و برون‌دادهای نظام‌های تولید کالاهای صنعتی و عرضه خدمات شخصی، صرفاً به نظر مصرف کننده اکتفا کرد؛ زیرا در نظام‌های آموزشی، مصرف کننده فقط یک گروه نیست و می‌توان به طور کلی جامعه را مصرف کننده قلمداد کرد. کیفیت آموزش با آن دسته از ویژگی‌های عناصر آموزش اطلاق می‌شود که با حداکثر استفاده از استعدادها و توانایی‌های آن عناصر می‌توان انتظار تصریحی و تلویحی فراگیران یا دست‌اندرکاران آموزش را بر آورده و رضایت آنها را جلب کرد. این عناصر در بخش آموزش مدارس می‌تواند شامل برنامه‌های درسی، معلمان، دانش‌آموزان، فضای آموزشی، امکانات و تجهیزات آموزشی، ساختار آموزشی، مدیریت و رهبری باشد (هویدا و مولوی، ۱۳۸۷). بدین ترتیب کیفیت، شبکه‌ای از گفتمان با مفاهیم مختلفی از جمله تضمین کیفیت، بهبود کیفیت، کنترل کیفیت، شفافیت، پاسخگویی، خودارزیابی، تناسب با اهداف و مانند آن است. این گفتمان در تمام زمینه‌های آموزش مدارس نفوذ کرده است (فیلیپاکو^۴، ۲۰۱۱). صوری (۱۳۹۹) به بررسی وضعیت عوامل موثر بر کیفیت آموزشی در مدارس پرداخت. نتایج نشان داد عوامل مدیریتی شامل (توجه مدیران بر فعالیت‌های فوق برنامه در مدارس، توجه مدیران بر نحوه تدریس معلمان و توجه بر ارزیابی مستمر عملکرد) ۲-عوامل سازمانی شامل (توجه بر نحوه گزینش معلمان، توجه بر توانمندسازی معلمان، توجه بر محتوای آموزشی، تدوین و تنظیم مقررات کاربردی، تخصیص بودجه سالیانه مناسب و بروزرسانی امکانات و تجهیزات آموزشی) ۳-عوامل مهارتی شامل (توجه بر مهارت‌های کلامی معلمان، توجه بر مهارت‌های غیر کلامی معلمان و توجه بر مهارت‌های آموزشی معلمان) بر کیفیت آموزشی در مدارس موثر می‌باشد. همچنین خدیوی و همکاران (۱۳۹۷) نشان دادند از دیدگاه اساتید عوامل درون ساختاری، ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای استادان و عوامل برون ساختاری در رتبه‌های اول تا سوم قرار داشتند و از دیدگاه دانشجوی معلمان ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای استادان در رتبه اول، عوامل محیطی-سازمانی و برون ساختاری در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند. فتحعلی پور آهنگر (۱۳۹۳) نشان داد که طراحی و اجرای طرح درس روزانه، به کارگیری روش‌های تدریس فعال، استفاده از ابزار و وسایل دیداری و شنیداری، اجرای ارزشیابی توصیفی و برقراری ارتباط موثر معلم با فراگیران در کیفیت آموزشی و فرآیند یاددهی یادگیری دانش‌آموزان موثر است.

آموزش و پرورش آینده هر جامعه‌ای را تضمین نموده و پیشرفت و توسعه هر کشوری را تسریع می‌بخشد. به بیان دیگر، نظام آموزشی هر کشور تصویری از توانمندی‌های درونی و ذهنی و در واقع فلسفه حاکم بر آن کشور به شمار می‌آید. که از یک سو استعدادها و توانمندی‌های درونی افراد جامعه را شکوفا کرده، از سوی دیگر می‌تواند راه استقلال، پیشرفت و توسعه هر کشور را مهیا کند. در این راستا، یکی از رسالت‌های هر نظام آموزشی از جمله آموزش و پرورش، توجه به کیفیت آموزش است. در واقع از جمله مشکلاتی که در حوزه آموزش و پرورش با آن روبرو هستیم مقوله کیفیت است و طبعاً نظام آموزش ایران نیز به عنوان جزئی از نظام آموزش جهانی درگیر این مشکل می‌باشد، در این راستا برخی از صاحب نظران حوزه کیفیت بر این اعتقاد هستند که کیفیت آموزش، عامل کلیدی در رقابت پنهان بین کشورها است، زیرا کیفیت محصولات و خدمات هر کشور بر اساس نحوه تفکر، عمل و تصمیم‌مدیران، اقتصاددانان، مهندسان و سایر گروه‌های تحصیل کرده جامعه شکل می‌گیرد (جهرمی، جمال زاده

³. Olaleye⁴. Filippakou

و سورغالی، ۱۳۹۲). دانش‌آموزانی که از آموزش با کیفیت برخوردار هستند، از عقاید و توانایی‌های مناسب برخوردار بوده و با تکیه بر توانایی‌های خود می‌توانند موجبات رشد و توسعه همه جانبه کشور را فراهم نمایند، زیرا ارتقای هر کشوری در نظام آموزشی آن نهفته است. مقوله کیفیت همیشه و به ویژه در آموزش و پرورش مورد توجه بسیاری از پژوهشگران قرار گرفته است و کیفیت آموزشی از جمله دغدغه‌های همیشگی همه نظام‌های آموزشی است (طبرسا و همکاران، ۱۳۹۱). همچنین کیفیت نظام آموزشی را می‌توان بر مبنای هر یک از عناصر تشکیل دهنده نظام آموزشی (درونداد، فرآیند، محصول، برونداد و پیامد) مورد ارزشیابی و بررسی قرار داد. بر این اساس کیفیت دروندادهای نظام آموزشی می‌تواند نمایانگر کیفیت نظام باشد و در میان دروندادهای نظام آموزشی سه عامل یادگیرنده، مدرس و برنامه درسی حائز اهمیت محسوب می‌شوند و ارزیابی هر یک از این عوامل می‌تواند در بهبود کیفیت نظام آموزشی تأثیر به سزایی داشته باشد. در همین راستا یکی از مهمترین عناصر بهبود کیفیت در نظام آموزشی به ویژه در سطح آموزش و پرورش عمومی مدرس یا معلم و کیفیت آموزشی ارائه شده از سوی وی می‌باشد. چرا که ممکن است معلمان در انجام فعالیت‌های آموزشی خود با تأثیرپذیری از عوامل بسیاری، از جمله عدم بینش کافی، فشار نامطلوب اجتماعی، تجارب تلخ گذشته، ناسازگاری در روابط انسانی، عدم بازخورد صحیح و کافی نبودن تجربه، عدم تخصص کافی و همچنین نبود دوره‌های آموزشی مناسب برای تربیت آنها نتوانند از تمام فنون آموزشی و استعداد خود در راه معلمی بهره جویند، که این امر به طور حتم صدمات جبران‌ناپذیری را به پیکره نظام آموزشی وارد خواهد کرد، به همین دلیل توجه به معلمان و کیفیت‌های آموزشی ارائه شده از سوی آنان از اهمیت فراوانی برخوردار است. از ویژگی‌هایی که می‌تواند کیفیت‌های آموزشی ارائه شده از سوی معلمان را بهبود بخشد، مهارت‌های علمی و عملی معلمان می‌باشد. از نظر کیمبرلی (۲۰۰۹) مهارت‌های علمی و عملی معلمان شامل، داشتن دانش، مهارت در مدیریت کلاس، توانایی ارتباط با دانش‌آموزان، مشخص کردن انتظارات خود از دانش‌آموزان، داشتن تعامل و ارتباط نزدیک با والدین دانش‌آموزان است. سازمان یونسکو (۲۰۰۸) مهارت‌های علمی معلم را شامل مهارت‌های آموزش به دانش‌آموزان، برنامه‌ریزی درسی، ارزشیابی، مدیریت آموزشی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات بیان کرده است (مورالس لویز، ۲۰۱۱). وجود رابطه مثبت بین مهارت‌های علمی و عملی معلمان و کیفیت آموزشی، کشورهای مختلف را به تهیه و تدوین مدل‌ها و استانداردهای مهارت‌های معلمان به منظور افزایش ظرفیت معلمان برای انجام کار مستقل و گروهی ملزم کرده است؛ تا آنها به عنوان افراد علمی و اهل تفکر، آماده ایفای نقش‌های رهبری و بهبود کیفیت عمومی توسعه حرفه‌ای شوند (حجازی، پرداختچی و شاه پسند، ۱۳۸۸). بنابراین با توجه به مطالب بیان شده هدف پژوهش حاضر بررسی میزان وابستگی تأثیر مهارت‌های علمی و عملی معلمان بر کیفیت آموزشی معلمان مقطع دوم متوسطه شهرستان آبادان در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ می‌باشد و با توجه به مبانی نظری و پیشینه، این پژوهش به دنبال آزمون فرضیه‌های زیر می‌باشد.

فرضیه اصلی: بین میزان وابستگی مهارت‌های علمی و عملی معلمان و کیفیت آموزشی رابطه وجود دارد.

فرضیه فرعی اول: بین میزان وابستگی روش تدریس معلمان و کیفیت آموزشی رابطه وجود دارد.

فرضیه فرعی دوم: بین میزان وابستگی تکنولوژی آموزشی معلمان و کیفیت آموزشی رابطه وجود دارد.

فرضیه فرعی سوم: بین میزان وابستگی طراحی آموزشی معلمان و کیفیت آموزشی رابطه وجود دارد.

فرضیه فرعی چهارم: بین میزان وابستگی ارزشیابی معلمان و کیفیت آموزشی رابطه وجود دارد.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از حیث هدف کاربردی و در دسته تحقیقات بنیادی قرار دارد و همچنین از حیث روش در دسته تحقیقات توصیفی از نوع همبستگی قرار می‌گیرد. جامعه آماری پژوهش کلیه معلمان مقطع دوم متوسطه شهرستان آبادان در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ می‌باشند که طبق گزارش آموزش و پرورش شهرستان آبادان تعداد آن‌ها ۵۴۰ (۳۰۶ نفر زن و ۲۳۴ نفر مرد) می‌باشد. با توجه به حجم جامعه و با استفاده از جدول کرجسی و مورگان باید تعداد ۲۲۵ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شوند. برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری تصادفی در دسترس استفاده شد. بدین صورت که از بین تمامی مدارس مقطع دوم متوسطه شهرستان آبادان، مدارس که امکان دسترسی به مدیر و معاون مدرسه بود انتخاب شدند. سپس لینک پرسشنامه‌هایی که به صورت الکترونیکی طراحی شده بود در اختیار مدیران و معاونین قرار داده شد و از آنها درخواست تا برای معلمان ارسال کنند. بعد

از پیگیری‌هایی که انجام شد، تعداد مورد نظر از پرسشنامه‌ها پاسخ داده شد و ارسال شد. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه‌ها به شرح زیر می باشد. پرسشنامه مهارت‌های علمی و عملی معلمان حاجی زاده (۱۳۹۰): این پرسشنامه دارای ۲۵ سوال شامل طیف لیکرت ۵ گزینه ای از خیلی زیاد (۵) تا خیلی کم (۱) می باشد که نمره بیشتر نشان دهنده مهارت علمی و عملی بالاتر و نمره کمتر نشان دهنده مهارت علمی و عملی پایین تر است. این پرسشنامه دارای ۴ بعد (روش تدریس، تکنولوژی آموزشی، طراحی آموزشی، ارزشیابی) می باشد. در پژوهش حاجی‌زاده (۱۳۹۰) مقدار ضریب آلفای کرونباخ، برای متغیر روش تدریس ۰/۸۱، تکنولوژی آموزشی ۰/۷۹، طراحی آموزشی ۰/۸۵ و ارزشیابی ۰/۷۶ بدست آمده است. همچنین در مجموع پایایی برای چهار متغیر برابر ۰/۸۰ می باشد. پرسشنامه کیفیت آموزشی کلانتر (۱۳۹۴): این مقیاس ۲۰ آیتمی می باشد. پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای می باشد. پرسشنامه چهار آیتم (کیفیت عملکرد، کیفیت تدریس، کیفیت مدرسان و کیفیت منابع اختصاص یافته) دارد. مقدار آلفای کرونباخ برای پرسشنامه در پژوهش کلانتر (۱۳۹۴) برابر با ۰/۸۶ بدست آمد که نشان دهنده پایایی مطلوب پرسشنامه است. داده‌های حاصل از این پرسشنامه‌ها با استفاده از نرم افزارهای SPSS از روش تحلیل رگرسیون و همبستگی پیرسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته های پژوهش

فرضیه اصلی: بین میزان وابستگی مهارت‌های علمی و عملی معلمان با کیفیت آموزشی رابطه وجود دارد.

پاسخگویی به این فرضیه با رگرسیون چندگانه به روش گام‌به‌گام صورت گرفت. بدین ترتیب که نمره کل مهارت‌های علمی و عملی معلمان و ابعاد آن به عنوان متغیرهای پیش‌بین و کیفیت آموزشی به عنوان متغیر ملاک وارد معادله رگرسیون شدند. خلاصه مدل رگرسیون گام‌به‌گام در جدول ۱ آمده است.

جدول (۱): خلاصه مدل رگرسیونی

مدل	متغیر	ضریب همبستگی R	R^2	مجذور ضریب همبستگی جامعه	خطای استاندارد رگرسیون	سطح-معناداری
۱	مهارت‌های علمی و عملی معلمان	۰,۵۰۷	۰,۲۵۷	۰,۲۵۳	۰,۹۹۸	۰/۰۰۰
۲	مهارت‌های علمی و عملی معلمان، روش تدریس	۰,۵۷۸	۰,۳۳۴	۰,۳۲۸	۰,۰۴۷	۰/۰۰۰
۳	مهارت‌های علمی و عملی معلمان، روش تدریس، ارزشیابی	۰,۶۲۸	۰,۳۹۷	۰,۸۶	۰,۹۰۵	۰/۰۰۰
۴	مهارت‌های علمی و عملی معلمان، روش تدریس، ارزشیابی، تکنولوژی آموزشی	۰,۶۴۱	۰,۴۱۰	۰,۴۰۰	۰,۸۹۵	۰/۰۰۰
۵	مهارت‌های علمی و عملی معلمان، روش تدریس، ارزشیابی، تکنولوژی آموزشی، طراحی آموزشی	۰,۶۵۳	۰,۴۲۶	۰,۴۱۳	۰,۸۸۵	۰/۰۰۰

همانطور که در جدول (۱-۴) مشاهده می‌شود، طی پنج گام، متغیرهای مهارت‌های علمی و عملی معلمان و زیرمقیاس‌های آن، قادر به پیش‌بینی کیفیت آموزشی بوده‌اند. طی گام اول، رابطه بین مهارت‌های علمی و عملی معلمان و کیفیت آموزشی ۰,۵۰۷ بدست آمده است و مهارت‌های علمی و عملی معلمان، ۲۵,۷ درصد از واریانس کیفیت آموزشی را پیش‌بینی نموده است. در گام دوم روش تدریس به مدل اضافه می‌شود و مقدار رابطه به ۰,۵۷۸ افزایش می‌یابد، در گام بعد ارزشیابی وارد مدل می‌شود و مقدار رابطه نیز به ۰,۶۲۸ افزایش پیدا می‌کند. در گام چهارم تکنولوژی آموزشی به مدل اضافه می‌شود و مقدار رابطه به ۰,۶۴۱ افزایش

پیدا می‌کند و در گام آخر طراحی آموزشی وارد مدل می‌شود و مقدار رابطه به ۰,۶۵۳ می‌رسد و متغیر مهارت‌های علمی و عملی معلمان و ابعاد آن قادرند ۴۲,۶ درصد از کیفیت آموزشی را پیش‌بینی کنند.

جهت تعیین اینکه سهم هر متغیر پیش بین چقدر می‌باشد، مقدار ضریب بتای غیراستاندارد و ضریب بتای استاندارد را محاسبه می‌کنند که مقدار آن‌ها در جدول (۲) آمده است:

جدول (۲): ضرایب متغیرهای پیش بین در رگرسیون گام به گام

P	t	Beta	ضرایب غیر استاندارد		متغیرهای پیش‌بین
			خطای استاندارد	B	
۰/۰۰۰	۵,۰۴۰	۰,۳۶۵	۰,۰۸۲	۰,۴۱۵	مهارت‌های علمی و عملی معلمان
۰/۰۰۰	۵,۴۹۷	۰,۲۸۴	۰,۰۴۵	۰,۲۵۰	روش تدریس
۰/۰۰۰	۳,۷۶۵	۰,۲۶۶	۰,۰۷۱	۰,۲۶۸	ارزشیابی
۰/۰۰۴	۲,۹۴۷	۰,۱۹۹	۰,۰۷۳	۰,۲۱۴	تکنولوژی آموزشی
۰/۰۰۹	۲,۴۷۰	۰,۱۸۱	۰,۰۸۷	۰,۲۱۵	طراحی آموزشی

نتایج جدول (۲) نشان می‌دهد سطح معناداری بدست آمده در پژوهش معنادار می‌باشد ($P < ۰/۰۱$). با توجه به وزن بتای بدست آمده مهارت‌های علمی و عملی معلمان نقش مهم‌تری در کیفیت آموزشی دارد. زیرا تغییری به اندازه یک واحد در مهارت‌های علمی و عملی معلمان موجب تغییر ۰,۳۶۵ واحد در کیفیت آموزشی می‌شود در حالی که این مقدار در روش تدریس ۰,۲۸۴ در ارزشیابی ۰,۲۶۶ در تکنولوژی آموزشی ۰,۱۹۹ و در طراحی آموزشی ۰,۱۸۱ می‌باشد. بر این اساس فرضیه اصلی پژوهش تأیید می‌شود. بدین معنی که مهارت‌های علمی و عملی معلمان می‌تواند کیفیت آموزشی را پیش‌بینی کنند.

فرضیه فرعی اول: بین میزان وابستگی روش تدریس معلمان با کیفیت آموزشی رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول زیر ارائه شده است.

جدول (۳): نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون فرضیه اول

کیفیت منابع	کیفیت اختصااص یافته	کیفیت مدرسان	کیفیت تدریس	کیفیت عملکرد	کیفیت آموزشی		
۰,۲۸۹**	۰,۳۵۴**	۰,۳۳۵**	۰,۱۶۴*	۰,۴۲۳**	ضریب همبستگی	میزان وابستگی روش	
۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۱۴	۰,۰۰۰	سطح معناداری	تدریس معلمان	

** همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است

* همبستگی در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار است

نتایج آزمون همبستگی در جدول (۳) نشان می‌دهد که بین میزان وابستگی روش تدریس معلمان با کیفیت آموزشی با ضریب همبستگی (۰,۴۲۳) رابطه معنی‌دار وجود دارد ($P < ۰/۰۱$).

همچنین نتایج نشان داد بین میزان وابستگی روش تدریس معلمان با مولفه‌های کیفیت تدریس (۰,۳۳۵)، کیفیت مدرسان (۰,۳۵۴) و کیفیت منابع اختصاص یافته (۰,۲۸۹) در سطح اطمینان ۹۹٪ رابطه وجود دارد ($P < ۰/۰۱$). و بین میزان وابستگی روش تدریس معلمان با کیفیت عملکرد (۰,۱۶۴) در سطح اطمینان ۹۵٪ رابطه وجود دارد ($P < ۰/۰۵$).

فرضیه فرعی دوم: بین میزان وابستگی تکنولوژی آموزشی معلمان با کیفیت آموزشی رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول زیر ارائه شده است.

جدول (۴): نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون فرضیه دوم

کیفیت منابع اختصاص یافته	کیفیت مدرسان	کیفیت تدریس	کیفیت عملکرد	کیفیت آموزشی		
۰,۱۹۳**	۰,۲۰۵**	۰,۰۶۹	۰,۰۷۰	۰,۱۸۰**	ضریب همبستگی	میزان وابستگی تکنولوژی
۰,۰۰۴	۰,۰۰۲	۰,۳۰۴	۰,۲۹۴	۰,۰۰۷	سطح معناداری	آموزشی معلمان

** همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنی دار است

نتایج آزمون همبستگی در جدول (۴) نشان می دهد که بین میزان وابستگی تکنولوژی آموزشی معلمان با کیفیت آموزشی با ضریب همبستگی (۰,۱۸۰) رابطه معنی دار وجود دارد ($P < 0/01$). همچنین نتایج نشان داد بین میزان وابستگی تکنولوژی آموزشی معلمان با مولفه های کیفیت مدرسان (۰,۲۰۵) و کیفیت منابع اختصاص یافته (۰,۱۹۳) در سطح اطمینان ۹۹٪ رابطه وجود دارد ($P < 0/01$). و بین میزان وابستگی روش تدریس معلمان با کیفیت عملکرد (۰,۰۷۰) و کیفیت تدریس (۰,۰۶۹) رابطه ای مشاهده نشد ($p > 0/05$ و $p > 0/01$).

فرضیه فرعی سوم: بین میزان وابستگی طراحی آموزشی معلمان با کیفیت آموزشی رابطه وجود دارد. برای بررسی این فرضیه از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول زیر ارائه شده است.

جدول (۵): نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون فرضیه سوم

کیفیت منابع اختصاص یافته	کیفیت مدرسان	کیفیت تدریس	کیفیت عملکرد	کیفیت آموزشی		
۰,۲۷۰**	۰,۲۱۲**	۰,۱۸۴**	۰,۱۶۱*	۰,۳۸۷**	ضریب همبستگی	میزان وابستگی طراحی
۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۶	۰,۰۱۶	۰,۰۰۰	سطح معناداری	آموزشی معلمان

** همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنی دار است

* همبستگی در سطح ۰/۰۵ معنی دار است

نتایج آزمون همبستگی در جدول (۵) نشان می دهد که بین میزان وابستگی طراحی آموزشی معلمان با کیفیت آموزشی با ضریب همبستگی (۰,۳۸۷) رابطه معنی دار وجود دارد ($P < 0/01$). همچنین نتایج نشان داد بین میزان وابستگی طراحی آموزشی معلمان با مولفه های کیفیت تدریس (۰,۱۸۴)، کیفیت مدرسان (۰,۲۱۲) و کیفیت منابع اختصاص یافته (۰,۲۷۰، ۲۸۹) در سطح اطمینان ۹۹٪ رابطه وجود دارد ($P < 0/01$). و بین میزان وابستگی طراحی آموزشی معلمان با کیفیت عملکرد (۰,۱۶۱) در سطح اطمینان ۹۵٪ رابطه وجود دارد ($p < 0/05$).

فرضیه فرعی چهارم: بین میزان وابستگی ارزشیابی معلمان با کیفیت آموزشی رابطه وجود دارد. برای بررسی این فرضیه از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول زیر ارائه شده است.

جدول (۶): نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون فرضیه چهارم

کیفیت منابع	کیفیت مدرسان	کیفیت تدریس	کیفیت عملکرد	کیفیت آموزشی	میزان وابستگی ارزشیابی معلمان	ضریب همبستگی
۰,۲۲۶**	۰,۲۱۸**	۰,۳۹۴**	۰,۲۲۵**	۰,۳۶۷**	سطح معناداری	۰,۰۰۱

** همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنی دار است

نتایج آزمون همبستگی در جدول (۶) نشان می دهد که بین میزان وابستگی ارزشیابی معلمان با کیفیت آموزشی با ضریب همبستگی (۰,۳۶۷) رابطه معنی دار وجود دارد ($P < ۰/۰۱$).

همچنین نتایج نشان داد بین میزان وابستگی ارزشیابی معلمان با مولفه های کیفیت عملکرد (۰,۲۲۵)، کیفیت تدریس (۰,۳۹۴)، کیفیت مدرسان (۰,۲۱۸) و کیفیت منابع اختصاص یافته (۰,۲۲۶) در سطح اطمینان ۹۹٪ رابطه وجود دارد ($P < ۰/۰۱$).

بحث، نتیجه گیری و پیشنهادها

پژوهش حاضر، با هدف بررسی میزان وابستگی تاثیر مهارت های علمی و عملی معلمان بر کیفیت آموزشی در معلمان مقطع دوم متوسطه شهرستان آبادان انجام شده است. نتایج نشان داد مهارت های علمی و عملی معلمان می تواند کیفیت آموزشی را پیش بینی کرد. عباسی (۱۳۹۶) در پژوهشی نشان داد استفاده از تجارب آموزشی سایر ادارات جهت کیفیت بخشی به امور آموزشی، تجهیز مدارس و مکان های آموزشی از راهکارهای افزایش کیفیت آموزشی می باشد. سعادتمند و محققیان (۱۳۹۳) نشان دادند عواملی همچون نحوه آموزش، کاربرد نیاز سنجی، اجرای ارزشیابی مستمر، کاربرد تشویق و ترغیب، و نظارت بر فرایند آموزش در بهبود کیفیت آموزش های ضمن خدمت، بیش از سطح متوسط موثر بوده است. در پژوهش شیبانی و افلاکی فرد (۱۳۹۳) نتایج به دست آمده نشان داد که تجهیزات و امکانات، عملکرد یادگیری، روش های نوین تدریس، استفاده از فناوریها و نرم افزارهای آموزشی، مشخصات فردی دبیر، مشخصات علمی دبیر بر کیفیت آموزشی تاثیر به سزایی دارند. فتحعلی پور آهنگر (۱۳۹۳) نشان داد که طراحی و اجرای طرح درس روزانه، به کارگیری روش های تدریس فعال، استفاده از ابزار و وسایل دیداری و شنیداری، اجرای ارزشیابی توصیفی و برقراری ارتباط موثر معلم با فراگیران در فرآیند یاددهی یادگیری بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره ابتدایی در حد خیلی زیاد موثر است. همچنین ایژا دانکن و دامین^۵ (۲۰۱۹) نشان داد مهارت های حرفه ای و عملی معلمان، روش ها و فنون تدریس، مدیریت کلاس و ارزشیابی بر کیفیت آموزشی، کلاس داری، ارزشیابی کلاس و وضعیت تحصیلی دانش آموزان تاثیر دارد. نتایج پژوهش های ذکر شده تاثیر مهارت های علمی و عملی معلمان بر کیفیت آموزشی را نشان می دهد که با نتایج فرضیه های پژوهش حاضر همسو و همخوانی دارد. بنابراین می توان گفت مهارت های علمی و عملی معلمان بر کیفیت آموزشی در معلمان موثر می باشد. با توجه به یافته ها و نتایج پیشنهادات زیر در این مورد ارائه می گردد.

کلاس های آموزشی ضمن خدمت جهت ارتقا مهارت های علمی و عملی معلمان در دستور کار مسئولان قرار گیرد. ارزیابی فعالیت های معلمان و تدوین محتوای علمی به منظور افزایش توانمندی آنها. برگزاری آزمون جامع سنجش صلاحیت و شایستگی معلمان برای ورود به خدمت در آموزش و پرورش. بهره گیری مدیران از نظام مدیریت مشارکتی و ایجاد محیط سالم و دوستانه در مدرسه تا دبیران در آن احساس امنیت و آزادی کنند و صمیمانه در تصمیم گیریها و فعالیتهای آموزشی شرکت جویند. برگزاری کارگاه های آموزش صلاحیت و رشد علمی معلمان به صورت سالانه و با نظارت آموزش و پرورش. اقدامات لازم برای برگزاری جشنواره های تولیدات محتوای آموزشی برای معلمان، دانشجویان تربین معلم و حتی دانش آموزان با هدف اشاعه

⁵. Esia-Donkoh. S.& Dwamena

فرهنگ تولید دانش و ایجاد تعامل و مشارکت در مدیریت اطلاعات و کاهش فاصله بین توانمندی معلم و دانش آموز صورت گیرد. کارگاه‌های آموزشی از طریق آموزش ضمن خدمت و بر اساس نیازسنجی علمی جهت آگاه کردن معلمان با روش‌های جدید آموزشی و متناسب کردن برنامه‌ها با نیازها و شرایط و امکانات صورت گیرد. معلمان باید به نقش‌ها و وظایف جدید خود آشنا شوند و از مهارت‌های علمی و عملی لازم برخوردار شده و کاربرد فناوری‌ها را در آموزش بدانند و پیوسته از هدایت و راهنمایی برخوردار شوند که در این زمینه تدارک فیلم‌های آموزشی و کمک آموزشی در زمینه کاربرد مهارت‌های علمی و عملی معلمان در تدریس کلاس‌های ضمن خدمت حضوری و غیرحضوری از طریق شبکه آموزشی ضروری است. تشکیل دوره‌های آموزش ضمن خدمت براساس نیازسنجی و با توجه به نتایج تحقیقات انجام شده روزآمد و به منظور متناسب نمودن برنامه‌ها با نیازها و شرایط و امکانات طراحی و اجرا شود و در برنامه‌ریزی‌های آموزشی تربیت معلم و ضمن خدمت به نیازهای ملی و پیشرفت‌های علمی توجه شود. بکارگیری روش‌های آموزش از راه دور از طریق نشریات، کتاب‌ها و فیلم‌های آموزشی روزآمد شده، اینترنت و فنون IT با آخرین دستاوردهای علمی در اختیار مناطق آموزشی و مدارس قرار گیرد. وزارت آموزش و پرورش جهت ارتقای توانایی‌ها و مهارت‌های علمی و عملی به تدوین استانداردهای حرفه‌ای معلم از جهت رفتار و عملکرد با استفاده از تجارب بین‌المللی و شرایط بومی کشور اقدام نماید. سازمان آموزش و پرورش استان‌ها و شهرستان‌ها نسبت به ایجاد دفتر سنجش صلاحیت علمی و عملی معلمان جهت اجرای نظام سنجش مهارت‌های حرفه‌ای معلمان و رتبه‌بندی آنان با بهره‌گیری از کارشناسان اقدام نمایند.

منابع و مراجع

- [۱] بازگان، عباس. (۱۳۹۸). ارزشیابی آموزشی: مفاهیم، الگوها و فرآیند عملیاتی، تهران، انتشارات سمت.
- [۲] جهرمی، شایان، جمالزاده، محمد؛ سورغالی، اعظم. (۱۳۹۲). ارزیابی و اولویت‌بندی کیفیت آموزشی از نظر اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد شیراز با استفاده از ابزار شش سیگما و رویکرد حل مسئله، رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۲(۲): ۶۵-۸۲.
- [۳] خدیوی، اسداله؛ سیدکلان، سیدمحمد؛ حسن پور، توفیق؛ احمدی، حسن؛ تره باری، حافظ. (۱۳۹۷). بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت آموزش و تدریس در دانشگاه فرهنگیان (مطالعه موردی: پردیس های استان اردبیل)، آموزش و ارزشیابی (علوم تربیتی)، ۱۱(۴۲)، ۱۶۱-۱۸۵.
- [۴] خراسانی، اباصلت؛ یمنی‌دوزی سرخابی، محمد؛ پرداختچی، محمدحسن؛ صباغیان، زهرا. (۱۳۸۹). طراحی و تدوین مدلی برای بررسی کیفیت دانشگاه‌های دولتی ایران بر اساس مدل‌های رایج کیفیت در رویکرد سیستمی، فصلنامه آموزش مهندسی ایران، ۱۲(۴۸)، ۲۵-۵۰.
- [۵] شیبانی، سمیه؛ افلاکی فرد، حسین. (۱۳۹۳). بررسی عوامل مؤثر بر بهبود کیفیت آموزشی در مدارس راهنمایی شهرستان شیراز از دیدگاه دبیران، نخستین همایش ملی علوم تربیتی و روان‌شناسی، مرودشت.
- [۶] صوری، مریم. (۱۳۹۹). بررسی وضعیت عوامل مؤثر بر کیفیت آموزشی در مدارس ابتدایی شهر تهران، تحقیقات مدیریت آموزشی، ۱۱(۴۳)، ۵۹-۶۲.
- [۷] صفری، اکرم؛ عبدالمی، بیژن؛ نوه‌ابراهیم، عبدالرحیم و زین‌آبادی، حسن رضا. (۱۳۹۷). بررسی و تبیین پیشایندهای رشد حرفه‌ای همکارانه در سازمان‌های آموزشی. فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۳(۹)، ۲۶۹-۲۹۰.
- [۸] صادقی، ناهید. (۱۳۸۷). رویکردی به رشد حرفه‌ای مداوم معلمان: موردی از کاربرد شیوه مصاحبه گروه‌های کانونی. مجله روانشناسی علوم تربیتی، ۳۸(۲)، ۴۷-۷۵.
- [۹] طبرسا، غلامعلی، مفرد، مهدی؛ عارف‌نژاد، محسن. (۱۳۹۱). تحلیل و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر بهبود کیفیت آموزشی، فصلنامه مطالعات میان رشته‌ای در علوم انسانی، ۴(۴): ۵۱-۷۴.
- [۱۰] عباسی، مریم. (۱۳۹۶). راهکارهای افزایش کیفیت آموزشی در مدارس، همایش علمی پژوهشی استانی راهبردها و راهکارهای ارتقاء کیفیت در آموزش و پرورش، میناب.
- [۱۱] غلامی‌نوقاب، محمدحسین؛ پورشافعی، هادی؛ شاه‌طالبی حسین‌آبادی، بدری. (۱۳۹۸). بررسی مولفه‌های مؤثر بر رشد حرفه‌ای معلمان، رهبری و مدیریت آموزشی، ۱۳(۲)، ۱۶۷-۱۸۱.
- [۱۲] فتحعلی‌پور آهنگر، علی. (۱۳۹۳). تاثیر مهارت‌های حرفه‌ای معلمان بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره ابتدایی از دیدگاه معلمان شهرستان بابل، اولین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران.
- [۱۳] هویدا، رضا؛ مولوی، حسین. (۱۳۸۷). فرآیند بهبود کیفیت آموزشی از نظر اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های استان اصفهان: مقایسه‌ای بر اساس مقیاس AQIP، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۸(۱)، ۱۳۲-۱۴۱.
- [14] Boccanfuso, D.; Larouche, A. & Trandafir (2015). Quality of higher education and the labor market in developing countries: Evidence from an education reform in Senegal, Journal of World Development, 74, 412-424.
- [15] Barro, R. J. & Lee, J.-W. (2013). A new data set of educational attainment in the world, 1950-2010. Journal of Development Economics, 104, 184-198.
- [16] Esia-Donkoh. S. & Dwamena M. S. (2019). The effect of professional skills on the quality of school education. Asian Journal of Social Sciences and Management Studies, 1(2), 45-56.

- [17] Filippakou, O. (2011). The idea of quality in higher education: A conceptual approach. *Journal of Discourse Studies in the Cultural Politics of Education*, 32 (1), 15- 28.
- [18] Olaleye, O.; Florence, O. & Omotayo, K. A. (2009). Assessment of quality in early childhood education in Ekiti-State Nigeria. *World Applied Sciences Journal*, 7 (5), 683-688.